

Hoe zorgen we dat leerlingen niet de dupe worden van de coronacrisis?

Onderzoek en innovatie in bijzondere tijden

Natuurlijk ken je Cito van de eindexamens en toetsen. Maar er gebeurt nog zoveel meer. Zo deed Kimberley Lek (31) onderzoek naar leervertragingen in het basisonderwijs. En Eva de Schipper (27) ontwikkelde een tool speciaal voor examenleerlingen. “De omstandigheden motiveerden ons meer dan ooit”, zo vertellen de onderzoekers van CitoLab.

DOOR JUDITH VELDHIJZEN (CITO)

Vragen, heel veel vragen. Die waren er, toen de coronacrisis in 2020 het onderwijs van de ene op de andere dag overspoelde. Scholen zochten antwoorden, maar Cito ook. Die antwoorden móesten er komen, maar vereisten wel een switch. Kimberley: “Het toetsen op afstand was in de lente van 2020 een van de eerste dingen die speelden. Want hoe deed je dat als school eigenlijk? Het was best ingewikkeld met allerlei software. Zeker toen de centrale examens vervielen en de schoolexamens nóg belangrijker werden. Vanuit CitoLab besloten we een bijdrage te leveren door onze kennis te delen, heel toegankelijk. Het was een hectische tijd, waarin we whitepapers en infographics schreven en een online helpdesk inrichtten voor docenten.”

Onderwijs op afstand werd een onderzoeks-speerpunt

De kop was eraf, maar de crisis bleek nog lang niet voorbij. Eva: “We hadden in die eerste fase ondervonden dat we leerkrachten praktisch konden helpen. Die insteek wilden we vast-

houden. Eigenlijk was de vraag die ons continu dreef: ‘Hoe zorgen we ervoor dat leerlingen niet de dupe worden van de omstandigheden?’” Kimberley “We willen graag meedenken met het veld en een waardevolle partner zijn. In coronatijd ontdekten we hoe dat ook kan.”

Weten welke impact de coronacrisis had op leerlingen werd een belangrijk onderzoeksspeerpunt voor Cito. De afgelopen maanden leverde dat vier verschillende corona-onderzoeken op: twee voor het basisonderwijs, één voor brugklassers (voor de Staat van het Onderwijs) en één voor VO-leerlingen.

Niet te hard juichen over ingelopen leervertraging

Kimberley was als hoofdonderzoeker betrokken bij de onderzoeken voor het po (zie ook: www.cito.nl/kennis-en-innovatie/actuele-themas/impact-van-corona). “Ja, en dan kom je soms tot verrassende resultaten”, vertelt ze. “We onderzochten voor groep 4 t/m 7 de LVS-toetsmomenten van midden en eind 2020, en midden 2021. Je kijkt dan dus naar de basisvakken rekenen, spelling en begrijpend lezen. Zoals we een beetje

Examenkompas

Weten wat je beheerst?

Oude examens zijn goed oefenmateriaal, maar hoe weet je na het oefenen hoe je ervoor staat? Examenkompas helpt je daarbij. Na het zelf maken en nakijken van een oud examen zie je je cijfer, welke onderwerpen je al beheerst én welke je nog kunt oefenen. Geen inlog of docent nodig; je kunt meteen starten.

Naar vakken

🔍 Zoek examen

Zoek een vak om te oefenen uit de vorige examens van VWO, HAVO en VMBO-GL/TL.

✏️ Maak examen

Oefen wat je geleerd hebt door vragen uit het examen te maken. Je hoeft niet alles te maken.

✓ Kijk na

Kijk je antwoorden na en zie meteen welke stof je nog niet beheerst.

📁 Wat beheers ik?

Als je het hele examen ingevuld en nagekeken hebt zie je een gedetailleerd overzicht over de onderwerpen die je nog kunt oefenen.

Voorbeeldrapportage

Kimberley Lek

Eva de Schipper

verwacht hadden, vonden we een duidelijke eerste dip voor die vakken na de eerste lockdown. Maar we zagen ook dat leerlingen die leervertraging gedeeltelijk weer hadden weggewerkt na de tweede lockdown. Daar hielden we niet per se rekening mee, en is een groot compliment voor leerkrachten, ouders en leerlingen.”

Mooie resultaten dus voor grote vakken in het basisonderwijs. Is er ook een ‘maar’? Kimberley: “Zeker. We mogen ons niet blindstaren op deze uitkomsten. Want voor po-leerlingen zijn ook andere vakken en vaardigheden belangrijk. De vraag is in hoeverre de leergroei op rekenen, spelling en lezen ten koste is gegaan van die andere dingen. Dat je onderzoeksresultaten hebt, is één ding. Je moet ze ook in context kunnen plaatsen. Het is nog te vroeg om te juichen.”

Wat ken je al en wat moet je nog leren voor je eindexamen?

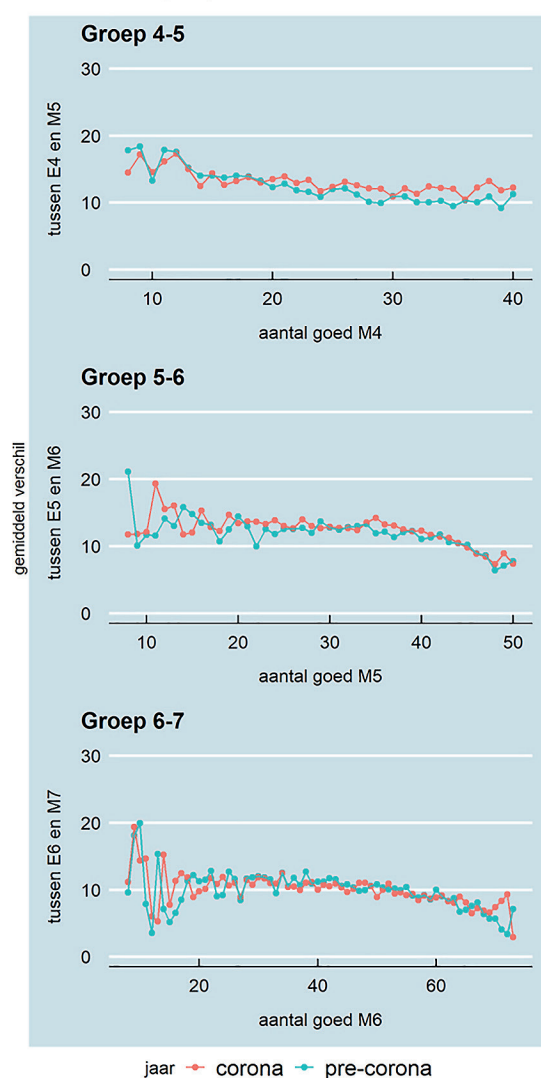
De directe connectie met het onderwijs – in dit geval VO-leerlingen – komt ook naar voren in Eva’s innovatie: Examenkompas. Eva: “Er was lange tijd twijfel of de centrale examens van 2021 door konden gaan in de reguliere vorm. Onder-tussen waren leerlingen ongerust. Ze maakten zich zorgen of ze wel klaar waren en genoeg voorbereiding hadden gehad. Op sociale media kwamen veel berichten voorbij van leerlingen die zich niet zeker voelden. Voor die groep wilden we graag iets betekenen.”

Het was het begin van Examenkompas, een tool die Cito kon ontwikkelen in samenwerking met Kennisnet (Zie ook: www.cito.nl/kennis-en-innovatie/prototypes/projecten/examenkompas). Via lerenvoorhetexamen.nl en posts op sociale media van Cito zelf vond Examenkompas zijn weg naar scholen. Duizenden leerlingen maakten er voor hun examenvoorbereiding gebruik van. “Ik zou er zelf ook wel blij mee zijn geweest”, aldus Eva. “Examenkompas laat zien welke stof je al kent, en wat je nog moet leren. Dat scheelt dus tijd en geeft focus en vertrouwen.”

Leerlingen in moeilijke tijden ondersteunen

Voor Eva is Examenkompas om meerdere redenen een belangrijke innovatie geweest. “Als onderzoeker sta je vaak wat verder af van de praktijk. Het was mooi om direct iets te kunnen betekenen voor leerlingen. We hebben gewerkt met die leerlingen voor ogen en wilden ervoor zorgen dat ze het in moeilijke tijden wat makkelijker kregen. Voor Cito zelf is Examenkompas ook een mooie stap op weg naar gepersonaliseerd leren.” Examenkompas is daarmee een geslaagd voorbeeld van een innovatieproject in lastige tijden. Net zoals de leervertragingsonderzoeken aantonen hoe maatschappelijke vraagstukken onderzoeksprojecten kunnen aansturen. Wat kan het onderwijs nog meer verwachten van Cito, coronatijd of niet? Eva: “We willen graag in samenwerking met het onderwijs blijven werken, en

Begrijpend lezen

Voorbeeld van resultaten uit het onderzoek naar leervertraging in het basisonderwijs, vakgebied begrijpend lezen (Cito, mei 2021)

lieft nog meer. We zijn heel geïnteresseerd om samen met het veld projecten op te pakken.” Kimberley: “Helemaal mee eens. Cito kampt met een hardnekkig beeld in het onderwijs: we zijn mensen die toetsen maken. Deels is dat natuurlijk zo, maar we doen en zijn zoveel meer.”

Oproep voor scholen: kan CitoLab iets voor jou betekenen?

Heb je een interessant idee dat we bij CitoLab kunnen uitwerken via een onderzoek of prototype? Of zoek je een oplossing voor een toets- of meetprobleem? Mail het ons en wie weet pakken we jouw idee op in ons nieuwe meerjarenbeleidsplan! Stuur je mail naar citolab@cito.nl

CitoLab maakt onderdeel uit van de divisie Onderzoek, Kennis & Innovatie van Stichting Cito

